Lara Taveirne

# *Meisjes van krijt*

2025 Prometheus Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

© 2025 Lara Taveirne
Omslagontwerp Kris Demey
Foto auteur Eva Beeusaert
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 6035 7

# VIOLAINE

Lieve Lilith,

Jouw moeder had meer bikini's dan de mijne. Weet je nog die ene met dat gouden slot in de vorm van een anker? Als ze zich van ons afgewend stond te verankeren, leek het net of ze vleugels had. Of die met die kronkelende gouden lijnen, als een kluwen verstrengelde breiwol. Het waren lijnen die nergens heen gingen, zo concludeerde jij toen je ze op een keer liggend naast je moeder had gevolgd met je vinger. Je vroeg niet of ik het ook eens wilde proberen. Het waren jullie borsten. Van jou en je moeder. En na zonsondergang ook van je vader.

Jouw moeder had ook grotere borsten dan de mijne. Schaamteloos kleedde ze zich om na het zwemmen. Haar tepels twee vlezige vingerhoedjes, waar niet geheimzinnig over werd gedaan. Ze hoorden bij haar zoals haar donkere haren, haar gelakte teennagels en de grote clipoorbellen. Als baby had jij uit die borsten gedronken. Al in de eerste week na je geboorte lag je op het strand tegen haar aan, de melk druipend langs je wang,

terwijl je met één oog open een kokmeeuw in de gaten hield die nieuwsgierig dichterbij trippelde.

Op de warmste dagen van het schooljaar stond je moeder ons op te wachten bij het betonnen trapje van de speelplaats. Een paar meter verderop stonden de andere moeders. Zij droegen gehaakte boodschappentassen, en de sjaaltjes die over hun krulspelden geknoopt waren wapperden in de wind die vanaf de kust waaide. Onopvallend hielden ze je moeder in de gaten. Ze vertrouwden haar niet, omdat ze uit *L'Écho de la Mode* geknipt leek.

Eindeloos veel keren heeft ze ons over de speelplaats hand in hand haar kant op zien lopen. Achternagezeten door de schoolbel. Onze lange schaduwen voor ons uit. Jij met je donkere haren en de helderblauwe ogen waar het oesterzilver van je moeders ogen in zat. Ik met mijn geelbruine ogen en die lange vlasblonde vlecht waarvan het uiteinde er al bij was toen ik werd geboren.

Heb je er ooit bij stilgestaan dat onze namen apart niet bestaan? Ze hangen aan elkaar vast zoals de venusschelpjes die we als kind verzamelden in onze breitassen. Lilith en Violaine. Altijd in die volgorde.

Ik denk niet dat ik je al ooit een brief heb geschreven, Lilith. Behalve de kleine krabbels die we over onze schoolbank heen en weer schoven. In geheimtaal, wat nergens voor nodig was, want wie de rare tekens toch had weten te ontcijferen zou nooit begrijpen waar we het over hadden.

Nooit heb ik je moeder twee keer in dezelfde kleren gezien. Tegenover onze onveranderlijke uniformschor-

ten stond ons elke dag een waaier aan mogelijkheden op te wachten aan de schoolpoort. In haar slaapkamer hoefde je maar een lade of een kastdeur open te trekken of je trof er voorwerpen aan met wonderlijke namen. Invisibles, broche, cloche, soutiens, papillottes, jarretelles, cachecoeur, bolero, robe à la polonaise. Als je moeder haar hele verzameling kleren op zich had gelegd, kon er een archeoloog worden ingehuurd om haar terug te vinden.

Je moeder zwaaide. Elke keer leek ze oprecht blij om ons te zien. Onder haar gespreide armen begeleidde ze ons zacht pratend naar de R4 die in de gespikkelde schaduw van de plataan geparkeerd stond. Op de achterbank trokken we haastig onze schorten uit en visten we elk een verfrommeld zwembroekje uit onze schooltas.

In de late middag kwamen we aan op het strand. Je moeder voorop, altijd met die volgepropte rieten strandtas, en daarachter liepen wij. Zwijgzaam trokken we met onze metalen scheppen een spoor in het zand. De zilvermeeuwen waaierden als neervallend papier boven ons uit. Ik was altijd ongerust dat ze te pletter zouden slaan tegen de loodrechte rotswanden.

Als we langs de spookvilla kwamen die aan de rand van het klif balanceerde, gingen we er met ons hoofd in onze nek naar kijken. We waren er zeker van dat we het ooit zouden meemaken dat dit imposante huis met inboedel en al beneden op het strand zou belanden. In onze verbeelding graaiden we in de kapotgevallen keukenkasten op zoek naar zilverwerk. Pasten we bontjassen en kralenkettingen die we uit de aan splinters gebroken kasten haalden.

De wollige wolken hadden haast, maar je moeder nooit. Ze nam haar tijd om de geschikte plek te vinden om ons te installeren. Voor haar was zo'n stranduitstapje iets waar ze de hele dag naartoe had geleefd. Tijdens het stofzuigen en het pottenroeren dacht ze erover na waar we heen konden. Wissant, Ambleteuse, Tardinghen, Wimereux... Het waren haar kleine reisjes. Ze wisselde graag af. Een strand met een fort, een baai die bezaaid lag met grijze keien, een slome zandvlakte of een inham met uitzicht op rotsen die op drinkende paarden leken.

Elke keer was het ontzag in haar ogen zichtbaar als ze bij de kliffen omhoogkeek naar die steile kalkstenen muur waar Frankrijk en Engeland ooit één waren geweest. Aan die blik kon je zien dat ze al bijna tien jaar lang op reis was in dit land. Je hoorde het ook als ze Frans sprak. Ik geloof dat ze daarom zo graag bij ons was: omdat wij nog maar een kinderversie spraken van de taal die zij moest leren.

Ze was een reizigster: vertrokken in de veronderstelling dat ze ooit weer naar huis zou terugkeren. En dat huis, dat stond in Vlaanderen, en het zag eruit alsof het van koek was. Dat vertelde ze terwijl ze het voor ons tekende in het zand: een huis met schattige kruisraampjes en een trapgevel. Ze leerde ons graag Vlaamse woorden. Als ze die traag voor ons uitsprak kon je merken dat ze heimwee had naar haar moedertaal, die was achtergebleven in haar vaderland. Toch gedroeg ze zich nooit zielig. Ze was koket, snel in haar handelingen en liefdevol zonder een woord te veel. Misschien omdat ze die woorden niet kende in het Frans.

Als ze dan eindelijk een plek had gevonden, sloeg ze haar handdoek uit. Altijd datzelfde gebloemde handdoekje, afgewassen en met rafelrandjes. Ik denk dat ze zo spaarzaam was omdat ze de oorlog had meegemaakt. Als vijfjarig kind kreeg je moeder die op haar bord gekwakt: vier jaar lang alleen maar verschrompelde aardappelen. 's Nachts droomde ze van wafelbeslag en marsepeinen varkentjes.

Ik heb het altijd een ontzettend onwaarschijnlijk verhaal gevonden, maar je moeder beweerde dat ze bij haar thuis niet eens een onderbroek hadden voor elk meisje in het gezin. Ze waren dan ook met tien kinderen en voor alle zes meisjes samen was er maar één onderbroek. Om misverstanden en ruzie te vermijden hadden ze elk een vaste dag in de week waarop ze het geliefde kledingstuk mochten dragen. De zondag was over, zoals dat soms ook gebeurt met een taart die verkeerd is aangesneden. Op zondagochtend kwam het erop aan om als eerste beneden te zijn.

Je moeder had wel een eigen jurk, want zelfs met die knokige oorlogslijven pasten ze niet met z'n zessen in die kriebelige wollen jurk die van zus op zus was doorgegeven. Allemaal hadden ze er iets in achtergelaten. Een zweetluchtje onder de oksels van een onstuimige zus. Een brandplek van de vurigste zus, dat later door de rustigste zus was gestopt. De aftekening van een ingelegd zoompje van de zus met de mooiste benen. Jouw moeder was de laatste in de rij en dat was te zien aan de achterkant: een ruggengraat van twaalf verschillende knopen.

De jurk was erbij op bevrijdingsdag, 12 september 1944. Dat de oorlog nu daadwerkelijk voorbij was, was voor je negenjarige moeder moeilijk te bevatten, omdat ze geen herinneringen had aan een tijd zonder oorlog. Nu de bevrijders in grote versierde tanks door de stad reden, leek het alsof iemand het startsein had gegeven voor een gepermitteerde
waanzin. De voordeuren stonden nog open, zo'n haast had iedereen gehad om weg te komen. De mensen liepen als personages in oude films, met versnelde benen. Ze wilden zo snel mogelijk een fles aan hun lippen zetten. Dansen en zwalpen wilden ze, en zingen zonder de tekst van het lied helemaal te kennen.

Je moeder had niet gezongen en ook niet gedanst. Ze had zich laten meevoeren door een stroom mensen en ze voelde zich raar. Van de honger, van het gedoe om haar heen, van bezorgdheid ook. Ze wist niet zo goed hoe het nu verder moest. Oorlog was nu eenmaal wat ze gewend was. Nieuwe dingen moesten altijd even wennen. Dat was niet alleen zo met nieuwe schoenen.

Hoe vaak heeft je moeder dat niet aan ons verteld, terwijl we ons huiswerk maakten op een stuk strand dat we gecultiveerd hadden tot bureau. Jij draaiend met je ogen omdat je haar anekdotes kon meelippen en je ze ook nog eens voor me moest helpen vertalen. Je was een waardeloze tolk. Het was overduidelijk dat je moeder het veel kleurrijker vertelde dan dat jij het in het Frans weergaf.

Een bleke jongen en een meisje met een spichtig gezicht kruisten haar. Ze liepen dicht tegen elkaar aan. Het meisje was groter dan de jongen. Je moeder keek ze na.

Het meisje was echt groter dan de jongen. Dat had ze nog nooit gezien. Op dat ogenblik stak de jongen zijn tong in de mond van het meisje. Hij moest op zijn tenen lopen om dat te kunnen doen. Je moeder voelde zich betrapt omdat ze hen had betrapt.

Op een bank wat verderop zat de dochter van de apotheker. Die met de weerbarstige krullen, die ze altijd steil probeerde te trekken met een natte kam. Ze poseerde voor een Amerikaanse soldaat zonder fototoestel. Giechelend kromde ze haar wijsvinger. Je moeder sloeg haar helderblauwe ogen neer en schaamde zich omdat de dochter van de apotheek zich niet schaamde.

Omdat ze niet langer getuige wilde zijn van deze losgeslagen avond, rende ze naar huis. In haar eigen straat gekomen – een steeg met huisjes die van koek gemaakt leken – zag ze een jongeman met verdrietige ogen die in een vensterbank zat te roken. Even hoopte ze dat hij op haar zat te wachten. In verhalen las je dat soms: dat iemand op je wachtte. Maar nu zag ze het. Hij hield zijn ogen strak gericht op een meisje dat aan de overkant van de straat stond, eveneens in een raamopening, met haar armen en benen opengeslagen, alsof ze als een stel oude planken het raamwerk stutte. Het enige wat ze deden was naar elkaar kijken. De hele sigaret van de jongen lang. Je moeder begreep dat dit niet voor haar kinderogen bestemd was, toch kon ze zich niet losmaken van de plek waar ze stond. Steunend op haar armen liet het meisje zich van de vensterbank glijden. Als een sluipende kattin kroop ze over de straatstenen naar de jongen toe. Haar handen raakten het opgeschoten onkruid dat

overal in de stad tussen de straatstenen groeide. Aan de overkant gekomen kroop ze bij de soldaat op schoot. *Hij moet zijn ogen sluiten*, dacht je moeder, *of de eksters zullen ze komen uitpikken.* Zo hard blonken ze in het maanlicht. Met opgeheven armen werd het meisje bevrijd uit haar jurk. Je moeder kreeg er een tintelend gevoel van in haar onderbuik. Die nacht droomde ze niet van wafelbeslag of marsepeinen varkens. De oorlog was eindelijk voorbij, maar er was een ander soort honger voor in de plaats gekomen.

Onder het vertellen zocht je moeder vaak mijn blik. Daardoor geloofde ik dat haar verhalen voor mij bestemd waren, want jij drukte je handen tegen je oren. *Nee! Niet weer dat verhaal!*

Met haar buik op dat rafelige handdoekje heeft je moeder urenlang onbeweeglijk liggen lezen in de flodderige boekjes die ze in de krantenwinkel kocht. Terwijl wij met gebalde vuisten luidkeels telden hoe vaak de gekeilde platte steentjes huppelend het wateroppervlak raakten, terwijl we elkaars benen onder een pak zand bedolven en de zeemeerminstaarten inlegden met kokkels en citroengele schelpen, terwijl we tegelijkertijd en met een holle rug achterwaarts de golven in doken, terwijl keienforten werden overspoeld en verspringwedstrijden werden ontbonden na een vurige discussie over een diskwalificatie, bleef je moeder onverstoord lezen. Ze likte aan haar vinger bij het omslaan van de pagina's en keek dan heel even, een halve tel, over de boekrand om te zien of we veilig waren.

Op een van die boekjes stond een vrouw afgebeeld

die een kers in de lucht stak, waar ze met haar rood gestifte mond naar reikte. Je moeder liet ons er een stukje uit voorlezen om het lezen te oefenen. Dat ging langzaam, letter voor letter, waardoor we de draad kwijtraakten. Bij de laatste letter van S-E-C-R-E-T-A-R-E-S-S-E wisten we al niet meer goed welke letters eraan vooraf waren gegaan. Je moeder nam het boekje weer van ons over en las voor. Het was niet echt een spannend boek en toch gebeurde er iets op haar gezicht als ze eruit voorlas. Soms sloeg ze een paar pagina's over. Als het kersensap door de dokter werd opgelikt bijvoorbeeld. De overgeslagen passages lazen we 's avonds in de serre achter in jullie tuin. Weet je nog? We lachten het weg, maar 's nachts, als we weer alleen waren in onze kamers, waar dezelfde prenten aan de muren hingen en we dezelfde zee konden horen ruisen, transformeerden die letters in beelden waar we gloeiend heet van werden, ondanks het zomerse onweer dat vanuit de zee tegen onze ramen beukte.

Je moeder rookte met passie en doodsdrift. Rechtop zittend op haar handdoekje, met een Belga-sigaret tussen haar lange vingers, nam ze de tijd om goed naar ons te kijken. Soms leek het alsof ze ons inhaleerde. Wij twee, in onze zwembroekjes trippelend over het keienstrand, op zoek naar stenen met gaten erin, die we met aangespoelde stukken visserstouw aan elkaar regen tot loodzware kettingen. Op zulke momenten wist ik dat ze naar jou keek. Omdat jij nu eenmaal haar dochter was. Maar zo af en toe ving ook ik haar blik. En elke keer gebeurde dan het onvermijdelijke: ze knipoogde. En in die